

СРПСКИ ИСТОРИЈСКИ ЧАСОПИС I

(Удружење историчара Републике Српске „Милорад Екмечић“ Бања Лука 2018, стр. 251)

Радован Субић

Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет
radovan.subic@ff.unibl.org

Стручна непрофитна организација Удружење историчара Републике Српске „Милорад Екмечић“ основана 2016. године као један од основних циљева поставила је унапријеђење научно-истраживачке дјелатности у области историјске науке у Републици Српској. Научно-истраживачки рад историчара по правилу јесте усамљенички посао али научни радник не може да се развија без прилике да постигнуте резултате објави и да на основу реакције стручне јавности даље унапријеђује свој рад и исправља евентуалне уочене недостатке. Публиковање научних резултата и шира препознатљивост циљ је сваког озбиљног истраживача. Уз претпоставку да један дио своје научне продукције већ представља у разним локалним часописима. Међутим, већини домаћих историчара то је дуги низ година било практично немогуће. Пошто је једини историјски часопис који излази у Републици Српској уско специјализован. Остали истраживачи остављени су у једном празном простору који на прави

начин нису могли да попуне факултетски и архивски часописи као ни хвале вриједни напори појединих институција. Овај вишедеценијски недостатак требало је превазићи покретањем часописа који ће имати много шири хронолошки и тематски оквир. Након пажљивих припрема, из мрака штампарије, маја 2018. године изашао је *Српски историјски часопис* (СИЧ). Редакција часописа, како домаћа тако и страна, формирана је по строгим критеријумима с циљем да се од самог почетка постигне препознатљивост у свијету историјске науке. Први број СИЧ-а посвећен је великану српске историографије Милораду Екмечићу (1928–2015) чије име је Удружење са поносом понијело. Објављено је осам радова девет аутора, два приказа књига и један *In Memoriam*. Радови су објављени на више писама, један рад објављен је на руском, један на енглеском језику а аутори долазе из четири државе. Покривен је широк временски оквир и спектар тема, од грађанских ратова у Византији до посљедњег сукоба у

Босни и Херцеговини.

Радивој Радић редовни професор Филозофског факултета у Београду, који је на Филозофском факултету у Бањалуци предавао двадесет година, аутор је рада *Византијски њисци о грађанским ратовима* (15-50) у којем је анализирао како су у византијским дјелима приказани унутрашњи сукоби који су у појединим раздобљима раздирали Византијско царство. Вођени прво двадесетих, затим четрдесетих потом раних педесетих и на крају седамдесетих година XIV вијека, грађански ратови су ослабили државу тако да се није могла одупрети својим све снажнијим сусједима. До престанка унутрашњих сучељавања није дошло ни у посљедњем вијеку Византије. Чак и након пада Цариграда остаци остатака царства били су попришта унутрашњих сукоба.

Осамнаестовијековним темама посвећени су радови Бошка М. Бранковића и Боре Бронзе професора са Филозофског факултета у Бањалуци. *Бањолучка бијка и ојстџанак Босанској њашалука 1737. њодине* (51-72) и *Аустрија и Најолеонова „Медитеранска експедиција“ 1798-1799* (73-103). Након територијалне експанзије Хабзбуршке монархије у два успјешна рата (1683-1699. и 1716-1718.) рат 1737-1739. показао је све слабости државе која више није имала војсковође као што је био Евгеније Савојски (1663-1736). Мир склопљен у Београду поништио је све аустријске успјехе јужно од Саве и Дунава и означио прекид ратовања за наредних пола вијека. Аутор Бранковић

показао је како је заустављен покушај аустријског продора са запада и сјевера на најзападнији ејелае Османског царства. Његов колега Бронза је користећи грађу Аустријског државног архива приказао реакцију Аустрије на Наполонов поход у Медитерану. Надзирући француско напредовање на Малти у Египту и Сирији бечки двор припремао се за нови рат против Француске до којег је дошло марта 1799. године. Француски продор у подручје данашњег Блиског истока довела је до слома хабзбуршке трговине са Азијом посљедично „аустријски хоризонт се затворио“, а амбиција владарске куће ограничена је на европска питања.

Три рада у фокусу имају деветнестовијековну историји и личности које су својом активношћу били повезани са простором данашње Босне и Херцеговине. *Посљедњи њлан кнеза Михаила Обреновића о Босни и Херцеговини* (104-132) написала је Сузана Рајић професор Филозофског факултета у Београду. У њему су објашњене сложене околности на међународној политичкој сцени 1866-1867, које су довеле до укључивања нових елемената у дјеловање Србије на спољнополитичком пољу а који нису пореметили основни правац који је српски кнез поставио на почетку своје друге владавине. Кнез је желио да се, уз претходно добијену сагласност великих сила, преговорима са Портом ликвидира османска владавина босанским вилајетом уз „плаћање неке врсте годишње закупнине“. *Петар II Петровић Њеџош и Сџара Херцеговина* (133-153) рад је Жарка

Лековића са Историјског института у Црној Гори, у којем аутор обрађује утицај црногорског владике на простор Старе Херцеговине са којом је успоставио перманентну везу. Приказује кључне догађаје који су обликовали даље османско-црногорске односе. *Савва Косанович в Росии в 1872–1874 гг.* (154–171) рад Ксеније Мељчакове са Словенског института у Москви обрађује двогодишњи боравак сарајевског архимандрита Саве Косановића (1839–1903) у Русији. Косановић је, уз подршку Светог Синода Руске православне цркве и Словенског комитета, путовао и сакупљао финансијску помоћ за завршетак градње Саборне цркве Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву.

Коауторски рад Милоша Ковића са Филозофског факултета у Београду и Драге Мاستиловића са Филозофског факултета Источно Сарајево *The use and abuse of History: Clio Behind The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia Bars* (172–196) посвећен је анализи два извјештаја (*Позагина, њолићка и сѣрајевска ојсаде Сарајева 1991–1995* и *Бийни изводи из расѣрава у Скуишѣини Рејублике Срѣске релеванѣни за оѣшужницу ѣроѣив Раѣка Младића 1991–1996*) које је за потребе Међународног кривичног трибунала за Бившу Југославију саставио историчар Роберт Ц. Дониа. Анализа је показала пропусте у текстовима, који имају историографску форму и структуру и академске амбиције, од недостатка историјског контекста преко једностраног избора релевантних извора и литературе до очиглед-

них предрасуда Роберта Дониа. Овај рад дио је веће студије која је у међувремену угледала свјетло дана.

Сандра Лукић са Филозофског факултета у Бањалуци написала је рад *Lajoš Košut u savremenoj srpskoj historiografiji* (197–222) у којем је представила дјеловање Лајоша Кошута (1802–1894) у револуцији 1848–1849. године, његов однос према мањинским народима у Угарској с посебним освртом на Србе као и Кошутов живот у емиграцији.

Горан Латиновић написао је два приказа. Први је *Сѣварање ѣодобној кадра о књизи Новинарска и диѣломатска висока школа у Београду 1848–1953: сѣудије и документи* (426 стр.) коју је приредио Драгомир Бонцић, а објављена је у Београду у издаваштву Института за савремену историју 2013. године. Други приказ насловљен је *Поѣиуно заѣирање*, а говори о књизи Динка Давидова *Тоѣални ѣеноѣиг: Независна држава Хрваѣска 1941–1945* (215 стр.), коју је објавио београдски Завод за уѣбенике, 2013. године.

Први број Српског историјског часописа затворен је пригодним текстом Боривоја Милошевића *In Memoriam* Милораду Екмечићу.

У будућности пред уредништвом стоји изазов да задржи и унаприједи постављене стандарде и да оствари планирани издавачки ритам од једног броја годишње, иако не постоји сталан извор финансирања часописа. Већи број домаћих аутора и још шири избор тема очекујемо већ у другом броју СИЧ-а.